

Hyvinvoinnin kuntakortti

Kärsämäki

Kunnan tiedot

Kärsämäki / Pohjois-Pohjanmaa	
Asukasluku 31.12.2019	2 576 / 412 830
Väestöennuste 2031	2 295 / 409 331
Ikärakenne 2019 (% väestöstä)	
• 0-17-vuotiaita	Vuonna 2019: 22,1 / 23,1 %. ennuste vuoteen 2031: 18,1 / 18,3%
• 18-64-vuotiaita	Vuonna 2019: 50,5 / 57,2 % ennuste vuoteen 2031: 48,5 / 56,7%
• 65 v. täyttäneitä	Vuonna 2019: 27,4 / 19,6 %. ennuste vuoteen 2031: 33,4 / 25,0%
Koulutustasomittain 2019	265,5 / 381,3
Väestöllinen huoltosuhde 2019	81,9 / 63,6
Taloudellinen huoltosuhde 2019	187,5 / 147,5

Aluejaot © MML, 2014

Erityispiirteet

Kärsämäellä jokainen voi ja saa olla ylpeästi juuri omanlaisensa kärsämäkinen. Kärsämäkisyyteen kuuluu luovuutta, hyppysellinen rohkeutta sekä kyky tarkastella asioita monista näkövinkkeleistä. Kärsämäkiset yritykset, kulttuuritapahtumat, artistit ja persoonat ovat tulleet tutuiksi ympäri maailmaa. Asukaslukuun suhteutettuna Kärsämäki on Suomen yrittäjävetoisimpia kuntia.

Hyvinvoinnin strategiset kärjet ja painopistealueet

Kuntastrategia 2019-2023: Kärsämäki turvaa asukkailleen hyvän elämän edellytykset ja kehittää paikkakuntaa aktiivisen elinvoimapolitiikan keinoilla. Kunta luo asukkaidensa hyvinvoinnille edellytyksiä yhteistyössä kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa. Kunta kannustaa kuntalaisia omaan vastuunottoon hyvinvoinnistaan ja omatoimiseen hyvinvointityöhön.

Hyvinvoinnin painopistealueet 2017-2021: 1) henkisen hyvinvoinnin lisääminen 2) osallisuuden vahvistaminen 3) matalan kynnyksen palveluiden lisääminen 4) liikuntapaikoista tiedottaminen 5) ennaltaehkäisevän työn lisääminen

Asuminen ja elinympäristö

(K:mäki/P-Pohjanmaa 2019)

- **1 hengen asuntokunnat:** 40,8/42,8%
- **Yleistä asumistukea saaneet:** 7/14,7%
- **Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotiaat:** 1,4/1,3 %
- **Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65+ v:** 702/436,2 per 10 000 vast.ikäistä

Kärsämäki järjestää asumisen kokonaispalvelun, joka kattaa kaikki asumisratkaisut ja niihin liittyvät palvelut yhteistyössä elinkeino-elämän kanssa.

Ihmissuhteet ja osallisuus

- **Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, 4.-5.lk:** 69,1 / 61,1 %
- **Äänestysaktiivisuus viimeisissä vaaleissa:** 63,2 / 67,7 %
- **Kunnassa osallisuutta ja elinvoimaa vahvistava kuntastrategia vuoteen 2023.**

Säännölliset kuntalaisten illat ja HYTE-järjestötapaamiset. Kuntalaiskysely kahden vuoden välein. Ilmaisia kokoontumiskojoja varattavissa järjestöille Konttilasta.

Vapaa-aika

- **Kirjaston kokonaislainaukset:** 10/18 per asukas (2020)
- **Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, 8.-9. lk:** 18,4/21,7%
- **Liikuntapaikkojen lkm /1000 asukasta** 36,1/16,9 (2020)

Monipuoliset harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet liikuntaan, luontoon ja kulttuuriin. Jokilaaksojen musiikkiopisto ja Jokihelmen opisto toimivat aktiivisesti. Kärsämäellä on aktiivista seura- ja kylätoimintaa.

Opiskelu ja työ

- Pitää koulunkäynnistä, 4-5.lk: 72,9/78,8 % (K:mäki/P-Pohjamaa)
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat: 8,2/6,5 %
- Työttömät: 11,6 / 13,3 % työvoimasta (2020)
- Nuorisotyöttömät: 19,6/19,6 % (2020)
- Pitkäaikaistyöttömät: 26,9/21,8% työttömistä (2020)
- Työpaikkaomavaraisuus: 103,1/99 (2018)

Kärsämäellä on kaksi alakoulua, yläkoulu ja lukio. Työttömille tarjolla työpajatoimintaa.

Taloudellinen toimeentulo

- Lasten pienituloisuusaste: 14,4/14,6 % (2018)
- Kiinnostavat harrastukset liian kalliita, 8.-9.lk: 18,6/23,4 %
- Toimeentulotukea pitkäaik. saaneet 25-64-v. vuodessa: 1,1/1,7%
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-v.: 13,1/8,5 %
- Toimeentulotukea saaneet 65 v. täyttäneet: 3,3/1,6 %

Tulotaso on Kärsämäellä alhainen. Siitä huolimatta kunnan talous on tasapainoinen ja hyvät palvelut voidaan järjestää.

Terveys ja mielen hyvinvointi

- Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonomaksi, 4.-5. lk: 6,1/8,4 %
- Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä 8-9 lk: 80,6/77,0 %
- Sairastavuusindeksi (THL, ikä-vakioitu): 137,7 / 121,9 (2016)
- Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25-64-v: 6,2/4,4 %

Ihmisiä houkutellessaan liikunta- ja kulttuuripalvelujen piiriin yhdistysten ja Kattilakosken kulttuuriosuuskunnan yhteistyössä.

Elintavat

Yläkouluikäiset:

- Nukkuu arkisin alle 8 h: 25/33,3%
- Ylipaino: 21,1/15,2 %
- Hyväksyvä asenne: Huumeet 6,8/8,7%, humalaan juominen 20/21,2%, nuuska 28/34,6%

Hyviin elintapoihin kannustetaan kaikenikäisiä tiedottamisella, valistuksella ja ohjatulla toiminnalla yhteistyössä järjestöjen kanssa.

Toimiva arki

Lapset, lapsiperheet, nuoret:

- Varhaiskasvatukseen osallistuneet 1-5 vuotiaat: 64,8/50,1 %
- Ikäihmiset:
- Yksinasuvat 75 v. täyttäneet: 42,5/43,6 %

Turvallisuus, luonnon läheisyys ja hyvät kulkuyhteydet kuuluvat Kärsämäen toimivaan arkeen.

Kotihoidossa oleville lapsiperheille tarjotaan avoimen vanhaiskasvatuksen palveluita.

Palvelut

Kunnan terveydenedistämiskiinnitys (teaviisari.fi 2020):

Huono tulos 0-25
Parannettavaa 25-75
Hyvä tulos 75-100

- Perusopetus: 77/66
- Lukiokoulutus: 73/69
- Kulttuuri: 61/59
- Kuntajohto: 71/78
- Liikunta: 58/72
- Perusterveydenhuolto: 56/67

Keskeiset hyvinvoinnin vahvuudet ja haasteet

TALOUS JA ELINVOIMA **Vahvuudet:** Kuntatalous, elinvoiman kehittäminen **Huolen aiheet:** asukasluvun lasku

LAPSET, NUORET JA LAPSI-PERHEET **Vahvuudet:** lapsiperheiden hyvät palvelut ja liikunnan lisääntyminen **Huolen aiheet:** päihteiden saatavuus, koulutuksen ulkopuolelle jäävät nuoret

NUORET AIKUISET **Vahvuudet:** työpaikkoja ja saavutettavissa olevat vapaa-ajan palvelut, Etsivä Nuoristotyö **Huolen aiheet:** koulutusmahdollisuudet ja työpaikkaan kiinnittyminen

TYÖIKÄISET **Vahvuudet:** työtyytyväisyys **Huolen aiheet:** mielenterveys

IKÄIHMISET **Vahvuudet:** osallistuminen järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan. **Huolen aiheet:** pitkäaikaissairaudet, yksinäisyys

KAIKKI IKÄRYHMÄT **Vahvuudet:** positiivisuus, turvallisuus, vakaus **Huolen aiheet:** työikäisten ja lasten määrän väheneminen

Hyvinvointitavoitteet 2021

PERHEET: perhekeskustoiminnan kehittäminen

LAPSET, NUORET JA NUORET AIKUISET: aktivoidaan liikkumaan ja osallistumaan enemmän

TYÖIKÄISET: osallistuminen kulttuuritapahtumiin, työttömien aktivointi, omaehtoinen liikunnan ja hyvinvoinnin lisääminen

IKÄIHMISET JA ERITYISRYHMÄT: kuntosalin ja liikuntavälineiden ja -paikkojen hyödyntäminen, senioripuisto, liikuntaa kotiin

KAIKKI IKÄRYHMÄT: positiivisuuden ja turvallisuuden lisääminen, tilavaraukset näytetään sähköisellä kalenterilla, selvitetään kirjaston lukusalin viikonloppu ja ilta-ajan käyttömahdollisuuksia. Osallisuuden lisääminen.

Hyvinvointitavoitteiden 2020 arviointi

Kunnassa toimii mm. vanhus- ja vammaisneuvosto, HYTE- ja LAPE -ryhmät, oppilashuollon ohjausryhmä ja nuorten palvelu- ja ohjausverkosto henkisen hyvinvoinnin lisäämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi, jotta lapsista ja nuorista saadaan terveitä tulevaisuuden tekijöitä. Kärsämäellä on käytössä lapsivaikutusten arviointi.

Neuropsykiatrista valmennusta (NEPSY) on tarjottu, jatkossa koulutettujen pysyvyyttä parannetaan. Varhaiskasvatuksessa 5 työntekijää suoritti Nepsy-lapsi koulutuksen.

Perusopetukseen ja lukioon saatiin puolipäiväiseksi työskentelemään psykiatrinen erikoissairaanhoitaja kerran viikossa vuoden 2020 joulukuussa. Palvelu on tarkoitus saada huhtikuun 2021 alusta kokopäiväiseksi.

Psykologin työpäivien määrä oli syksyllä 2020 kolme päivää kuukaudessa, mutta tarvetta todettiin olevan paljon enemmän. Keväälle 2021 työpäivien määräksi lisättiin neljä päivää kuukaudessa.

Oppilailla todettiin jo syksyn 2020 aikana tavallista enemmän masentuneisuutta. Terveystalon kanssa sovittiin, että maanantaisin on varattu säännöllinen lääkärinaika klo 13.00 akuutteja tilanteita varten.

Valistustyötä ja perheiden tukemista mm. perhekeskuksen ja kerhotoiminnan avulla on kehitetty ja yksinäisyyden vähentämistä on suoritettu erillisellä Kulttuuristartti -osallisuusprojektilla.

Työttömien ja osatyökykyisten palveluja ryhdyttiin kehittämään ESR-rahoitteisella Ankkuri-projektilla. Ruoka-apua tarjottiin työpajatyönä.

Hyvinvointiohjaaja on aloittanut kesäkuussa ja hänen toimenkuvaansa kuuluu kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen erityisesti liikunta- ja nuorisotoimen toimialueella.

Vertaisryhmiä on tarjottu, ei osallistujia riittävästi. Nahkurilla perheille avoin kohtaamispaikka. Perhekerhon toiminnassa on ollut aktiivisesti mukana eri järjestöjä. Perhekeskuksen kehittämistä jatketaan.

Tilastoja Terveystalolta; E-neuvola (th) 35, lääkäri 20. Koulu- ja opisk. terv.huolto sh-käynnit 206, puheluita 61, th-käynnit 528, lääkärikäynnit 95. Oppilashuoltoryhmiä 24. Verkostopalaverit 4. Perhevalmennus 1. 664 influenssarokotetta. Joukkopapat 60 kpl. Lastenneuvola 19 kotikäyntiä, 469 th-käyntiä, sh-käynti 1, lääkäri 267, puheluita 113. Äitiysneuvola lääkäri 58, th-käynnit 460, kotikäynti 18, sh-käynnit 1, puheluita 111. Oppilaiden lääkäri käynnejä lv.2019-2020; 1. lk oli 10, 5. lk 33, 8. lk 34 ja lukio 2.lk oppilaita 10 ja 3.lk oppilaita 1.

Seniorineuvola ei ole saatu vielä käynnistettyä, asiaa selvitellään palvelutuottajan kanssa.

Päihdetyöntekijän kapasiteettia pyrittiin lisäämään yhdessä palvelutuottajan kanssa.

Latujen ylläpidon tiedottamista on lisätty ja liikuntavälineiden lainaaminen on aloitettu. Omaehtoista terveyden edistämistä on lisätty mm. henkilökunnalle tarjotuilla Smartum-kuntokorteilla. Suomelaan rakennettiin kuntoportaat sekä rakennettu kaksi uutta kuntoilupiistoa joissa kuntoilulaitteita aikuisväestölle.

Nuorisovaltuuston vuosi 2020 lähti aktiivisesti käyntiin, mutta koronapandemian vuoksi toiminta hiljeni loppukevääksi ja kesäksi. Syksyn alkaessa toiminta taas palautui normaalimmaksi, mutta tapahtumien järjestäminen oli rajoitusten vallitessa haastavaa. Yhden leffaillan ehditään pitää syksyllä.

Uusia asuntoja rakennettu, ns. Keskuskoulun tontille valmistui 2020 15 uutta asuntoa.

Kärsämäellä käynnistyi Positiivisen johtamisen koulutus. Syksyllä 2020 toteutettiin positiivisen organisaation kysely henkilöstölle osana PoJo-hanketta. Kyselyn vastausten perusteella (69 vastaajaa) Kärsämäen kunnan positiivinen organisaatioindeksi hyvää tasoa: 7,54/10,00. Organisaatiot, joissa on korkea positiivinen organisaatioindeksi saavuttavat parempia tuloksia hyvinvoinnissa, tuloksellisuudessa, tehokkuudessa, laadussa ja eettisyydessä.

Covid-19 aiheutti haasteita palveluiden ja tapahtumien järjestämiseen. Sen vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ovat kauaskantoisia ja sillä on ollut vaikutusta kaikilla osa-alueilla. Perusopetuksen puolella saatiin ns. korona-avustusta ja sillä saatiin jaettua opetusryhmiä pienemmiksi ja pystyttiin lisäämään erityisopettajien ja ohjaajien määrää.

Johtopäätöksenä ja toimenpide-ehdotuksena

Parannusta on tapahtunut ja toimenpiteitä jatketaan. Lainattavista liikuntavälineistä, kuten kanooteista, lumikengistä ja pelivälineistä tiedotetaan paremmin.

Lisätietoa:

Kunnan hyvinvointikertomus: [Linkki](#)

Yhteystiedot:

Kunnanjohtaja Esa Jussila
Hyvinvoinnin yhteyshenkilö Ira Toppinen
Sähköposti: etunimi.sukunimi(a)karsamaki.fi